

.... ומה שהיא אומרת כי עדיין יש זמן לבוא לפני המלך על זה אמר (שם) אל תדמי בנפשך וגו' כלומר **בשביל שאתה מדמה כך לכך את מלמד זכות זה שיש זמן עדיין לבוא אל המלך וזה בשביל שמחשבתך כי אין הדברים מגיעים לך**

אין אסיר מתיר עצמו מבית האסורים

6. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ה עמוד ב
רבי יוחנן חלש, על לגביה רבי חנינא. אמר ליה: חביבין עליך יסורין? אמר ליה: לא הן ולא שכרן. אמר ליה: הב לי ירך! יהב ליה ידה ואוקמיה. אמאי? לוקים רבי יוחנן לנפשיה! - אמרי: אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים.

1.

7. נתיבות עולם נתיב כח היצר פרק ד

האדם הזה אשר ברא הש"י יצר הרע בקרבו צריך שישתדל להסיר את יצרו, ואף אם הוא צדיק וחסיד אל יראה בעיניו שהוא קל רק הוא דבר קשה מאוד מאוד. והענין הזה שיתפלל האדם אל הש"י תמיד שיסיר את היצר הרע ממנו, אבל מעצמו קשה הוא. כי האדם נחשב שהוא שבוי ואסור ביד מלך זקן וכסיל הוא יצר הרע שנקרא בכל מקום בשם הזה, והרי אין חבוש מתיר עצמו מבית אסורים, וצריך לאחר להתירו הוא השם יתב' אשר מוציא אותו מבית אסורים:

8. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לד עמוד ב

ושבו מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל רבי יוחנן בן זכאי, וחלה בנו של רבי יוחנן בן זכאי. אמר לו: חנינא בני, בקש עליו רחמים ויחיה. הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים - ויחיה. אמר רבי יוחנן בן זכאי: אלמלי הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום כולו - לא היו משגיחים עליו. אמרה לו אשתו: וכי חנינא גדול ממך? אמר לה: לאו, אלא הוא דומה כעבד לפני המלך, ואני דומה כשר לפני המלך.

9. מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת ברכות דף לד עמוד ב

דלפעמים תפלת אחרים לאדם מועיל לו יותר מתפלת עצמו וע"ד שאמרו (ברכו' ה'): אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורין

10. בראשית (פרשת וירא) פרק כא פסוק יז

וַיִּשְׁמַע אֱלֹקִים אֶת קוֹל הַנְּעָר וַיִּקְרָא מְלָאךְ אֱלֹהִים אֶל הַגֵּר מִן הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לֵה מַה לָּךְ הַגֵּר אֵל תִּירָאִי כִּי שָׁמַע אֱלֹקִים אֶל קוֹל הַנְּעָר בְּאֶשֶׁר הוּא שָׁם:
רש"י

(יז) את קול הנער - מכאן שיפה תפלת החולה מתפלת אחרים עליו, והיא קודמת להתקבל:

11. גור אריה בראשית (פרשת וירא) פרק כא פסוק יז

הקשה הרא"ם דאמרינן בברכות (ה ע"ב) 'ולוקי ר' יוחנן לנפשיה, אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים', ותיירך דהתם היכא דלא מצי מכוין נפשיה, אבל היכא דמצי מכוין נפשיה - שאני. ובודאי דאין זה קושיא, דתפילה לא שייך ביה 'אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים', דהא תפילה היא והקב"ה מתיר אותו, אבל התם דאמר ליה 'הב לי ירך ואוקמיה', ופירוש התחזק עצמך ואז יגיע לך עזר אלהים שתהיה חזק, ובזה שייך 'אין חבוש מתיר עצמו', שאין האדם מתחזק עצמו, וצריך אחר לחזקו. אבל תפילה לא שייך זה, שהקב"ה שומע תפילתו ומחזקו:

פרשת ויקהל - לא לעטוף חולשה באידיאל

1. שמות (פרשת ויקהל) פרק לה פסוק כז

וְהַנְּשָׂאִם הֵבִיאוּ אֶת אֲבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת אֲבְנֵי הַמַּלְאִים לְאַפֹּד וְלַחֹשֶׁן:
רש"י

(כז) והנשאים הביאו - אמר ר' נתן מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחלה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחלה, אלא כך אמרו נשיאים יתנדבו צבור מה שמתנדבין, ומה שמחסירים אנו משלימין אותו. כיון שהשלימו צבור את הכל, שנאמר (שמות לו ז) והמלאכה היתה דים, אמרו נשיאים מה עלינו לעשות, הביאו את אבני השם וגו', לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחלה. ולפי שנתעצלו מתחלה נחסרה אות משמם והנשאים כתיב:

2. שיחות מוסר עמוד ריד

צריך להבין, מה היתה התביעה על הנשיאים, והרי טעם גדול היה להם, שכן אמרו, "יתנדבו ציבור מה שמתנדבין ומה שמחסרין אנו משלימים", וכך היה שאבני השם ואבני המילואים שהם הדברים היקרים ביותר, לא היו בידי ישראל והביאום הנשיאים, ואם כן למה נתבעו על שאיחרו?

3. שיחות מוסר עמוד רטז

והנה ברש"י הוסיף ולפי שנתעצלו נחסרה אות משמם והנשאים כתיב, כאן גילה לנו רש"י פשר הדבר, כי הטעם שאיחרו מהביא את תרומתם, היה מחמת עצלות, ואף כי חישוב חשבונות, שיתנדבו הציבור מה שמתנדבין ומה שמחסרין אנו משלימין וכנ"ל, אעפ"י כן היה טמון בחשבונם שורש של מידת עצלות, אשר סיבב והניע את כל החשבונות הצודקים. ואף שברור שגם הם עצמם לא ידעו את הדבר הזה, מ"מ נתבעו על כך ונענשו בכך שנתחסרה אות אחת משמם. והוא היסוד שהורנו הגרי"ס זצ"ל שיש ומאחורי כל חשבונותיו של האדם, חבו שורש כלשהו של מידה רעה אשר האדם בעצמו לא חלי ולא מרגיש בו, והוא הוא הגורם לכל החשבונות הרבים, וזו עיקר עבודת המוסר למצוא ולעקור את השורשים הרעים הללו, ועל ידי כך יהיו החשבונות טהורים ואמיתיים והעבודה תהיה תמימה.

4. אסתר פרק ד פסוק י - יג

(י) וְתֹאמַר אֶסְתֵּר לְהִתְּךָ וּתְצַוֶּהוּ אֶל מַרְדֳּכָי: (יא) כָּל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ יוֹדְעִים אֲשֶׁר כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יְבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֶל הַחֹצֵר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא יִקְרָא אַחַת דָּתוֹ לְהַמִּית לְבַד מְאֹשֶׁר יוֹשִׁיט לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת שֶׁרְבִיט הַזֶּהָב וְחָיָה וְאֵינִי לֹא נִקְרָאתִי לְבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם: (יב) וַיִּגִּידוּ לְמַרְדֳּכָי אֶת דְּבָרֵי אֶסְתֵּר: פ (יג) וַיֹּאמֶר מַרְדֳּכָי לְהַשִּׁיב אֶל אֶסְתֵּר אֶל תְּדַמִּי בְּנַפְשִׁךְ לְהַמְלִט בֵּית הַמֶּלֶךְ מִכָּל הַיְּהוּדִים:

5. אור חדש אסתר פרק ד פסוק יג

(יג) ויאמר מרדכי להשיב (אסתר ד, יג) וגו' ויש שואלין וכי מרדכי היה חושד אסתר שלא תהיה מוסר נפשה על עמה כאשר תראה הצרה כ"כ ונראה כי כאשר ראה מרדכי כאשר אסתר לא קבלה מיד עליה לבא לפני המלך והוצרך מרדכי לחזור ולהשיב לה אמר בודאי אסתר סומכת על זה כיון שיש זמן הרבה מן י"ג ניסן עד אדר בתוך זה הזמן תבא לפני המלך כדת ואינה צריכה לעבור דת המלך שכל אשר לא נקרא אל המלך דתו להמית ובשביל זה השיבה אסתר כי כך דת המלך ולמה אלך לפני המלך שלא כדת ועל זה אמר להשיב לאסתר

17. **חדושי הריטב"א מסכת מועד קטן דף ה עמוד א**
כל השם אורחותיו. פי' לחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה זוכה ורואה בישועתו של מקום כי בודאי השם אורחותיו חסיד גמור הוא ואין חטא בא על ידו.

18. **שפת אמת מסכת מועד קטן דף ה עמוד א**
בגמ' כל השם אורחותיו זוכה ורואה בישועתו של הקדוש ברוך הוא פי' רש"י המחשב הפסד מצוה כו' ולולי דבריו נראה דמייירי אפי' שני הדרכים הם למצוה רק ששוקל לעשות המצוה שלא יבא מכשול ע"י כעובדא דההיא תלמידא שלא הקשה לר"י בשבתא דריגלא ופי' הריטב"א דאע"ג שהי' צריך לידע התירוץ נתישב בעצמו שיותר מכשול יוכל להיות מהשאלה ממה שלא ידע שאלתו ע"ש, ונראה דזה הכוונה זוכה כו' שכיון שמניח השאלה ע"י החשבון לשם שמים הש"י בעצמו מאיר עיניו ומוצא התשובה בעצמו, וכמו כן בכל המצוות כשממעט בכוונה לשם שמים הש"י מושיע לו בזה המיעוט, וז"ש אראנו בישיע אלהים, ויתכן עוד לומר כי היא מדה במדה כי ישועות הש"י היא באופן שלא יבוא מזה שום נזק ופי' שאינו מיישב עצמו כראוי תולה ח"ו הישועה לעונש, אבל זה השם אורחותיו מבין כשבא עליו יסורים ר"ל וכדומה ששכר יותר מהפסדן וזוכה לראות בישיע אלהים, ולאיש הזה מראה לו הקדוש ברוך הוא דרך הישועות שלו.

סיכום:

הנשיאים התעצלו בהבאת התרומה למשכן והסבירו את העצלות ברצון טוב להשלים את כל הנותר. ועל כך נענשו שחטרה אות יו"ד משמם. פעמים רבות אדם עוטף חולשות באידאל. לאדם מותר להיכנע לחולשה אך עליו לדעת שזו חולשה. לצבוע חולשה בצבע של אידאל גורם לאדם לא לתקן את דרכיו.

לאדם עצמו קשה מאד לדעת האם הוא פועל מתוך טהרה או מתוך חולשה, שהרי אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. אך לימדונו בחז"ל שמצווה גוררת מצווה ועבירה גוררת עבירה. אם רואה האדם שהוא בדרך עלייה סימן שמניעיו טהורים ואם בדרך ירידה סימן שמניעיו אינם טהורים.

מצווה גוררת מצווה עבירה גוררת עבירה

2. **משנה מסכת אבות פרק ד משנה ב**
12. **משנה מסכת אבות פרק ד משנה ב**
בן עזאי אומר הוי רץ למצוה קלה כבחמורה ובורח מן העבירה שמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה ששכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה:

13. **רש"י דברים (פרשת כי תצא) פרק כב פסוק ח**
(ח) כי תבנה בית חדש - אם קיימת מצות שלוח הקן סופך לבנות בית חדש ותקיים מצות מעקה, שמצוה גוררת מצוה, ותגיע לכרם ושדה ולבגדים נאים. לכך נסמכו פרשיות הללו:

14. **מתוך מחלקי המים**
ובסיפור החסידי: החסידים (הקנאים) באו לרבי וסיפרו לו שיש דבר חשוב בעיירה: חבורת נערים מתאספת בלילות ואין לדעת לשם מה. נעץ בהם הרבי את עיניו הטובות ואמר: ראו, לפי דבריהם אתם, אינכם יודעים מה בדיוק עושים אותם נערים בלילות. אפשר שהוא לדבר עבירה, כפי שאתם חושדים; ואולי אדרבא, הם מתכנסים לדבר מצווה ועשיית חסד: לשמור על חולים, לסייע למשפחות קשות יום וכו'. כבר נתנו לנו רבותינו מרשם למצב כגון זה ואמרו: מצווה גוררת מצווה ועבירה גוררת עבירה. בואו לא נשפוט אותם כעת ונחכה למחר. אם נראה אותם מחר עושים מעשים לא ראויים, איגלאי מילתא למפרע שמה שעשו בלילות הייתה עבירה. אבל אם נראה אותם מחר בבוקר קמים לתפילה, לימוד תורה ומצוות, נדע שמה שחשדתם אותם בלילה - היה גם הוא מצווה.

15. **דעת חכמה ומוסר חלק א מאמר סד**
ואמרו חז"ל (אבות פ"ב) "הוי רץ למצוה קלה וכו' שמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עברה, ששכר מצוה מצוה ושכר עברה עברה". ורבינו יונה בביאורו על משנה זו עמד לבאר מה הם שני הענינים של מצוה גוררת מצוה ושכר מצוה מצוה, וכ' שמצוה גוררת מצוה זהו מכח טבע, ז"א, כי בעשות האדם מצוה קטנה פעם אחת הוא מתקרב אל השם ... שזהו סוד החיבור והדיבור שישנו בהמצוות עד שבעשות האדם מצוה אחת מתקרב הוא אל השם. ועוד כתב ששכר מצוה מצוה זהו טעם אחר מן הטבע, "כי הקדוש ברוך הוא לא נתן ביד האדם הרע והטוב, אך הבחירה לבד, ובעשות האדם מצוה אחת ה' עמו", וזהו סוד המצוה שתיכף בעשותו המצוה מיד מתחבר הוא אל הבורא ית' בחיבור כל כך גדול וחזק עד ש"ה' עמו". "ועבירה גוררת עבירה" כתב הר"י שהעושה עבירה אחת וכו', ובארנו במאמר הקודם שגם מצד הרע יסוד הדברים הוא "חיבור", ובכל מעשה ומעשה שהאדם עושה מצד הרע מתדבק הוא אל הרע, ופוחחין לו, דהן מצד הטוב והן מצד הרע, בכל המעשים והתנועות שישנן בבריאה, היסוד הוא "חיבור". וזהו כל יסוד "ה' אחד ושמו אחד", יסוד "האחדות" הוא חיבור, שיעשה מחובר ומדובק "עד לאחד"

16. **תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף ה עמוד א**
אמר רבי יהושע בן לוי: כל השם אורחותיו - זוכה ורואה בישועתו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר ושם דרך, אל תקרי ושם אלא ושם דרך - אראנו בישיע אלקים (זה השם אורחותיו, המחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה, ושם - כמו שמין). רבי ינאי הוה ליה ההוא תלמידא דכל יומא הוה מקשי ליה, בשבתא דריגלא לא הוה מקשי ליה. (משום דאתו כולי עלמא לפירקא, ואי מקשי ליה ולא הוה מצי לפרוקי - הוה מכסיף).

